

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ
ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ ΚΑΙ
ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΑΥΤΟΤΕΛΕΣ ΤΜΗΜΑ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ
Τηλέφωνο: 2131307023
Email koinouvouleftikos@justice.gov.gr**

Αθήνα, 01 - 10 - 2018
Αρ. Πρωτ.: 634

Προς:

Τη Βουλή των Ελλήνων
Δ/ση Κοινοβουλευτικού Ελέγχου
Τμήμα Ερωτήσεων

Κοιν.:

1. Υπουργό Προστασίας του Πολίτη
2. Υπουργό Μεταναστευτικής Πολιτικής
3. Βουλευτές: κ. κ. Γ.Ψυχογιό,
Αθ.Αθανασίου, Γ.Ακριώτη,
Αθ.Αναγνωστοπούλου, Χ.Αντωνίου,
Ελ.Αυλωνίτου, Φ.Βάκη, Σ.Βαρδάκη,
Π.Βράντζα, Κ.Δουζίνα, Θ.Δρίτσα,
Δ.Εμμανουηλίδη, Χ.Ζεϊμπέκ,
Ν.Ηγουμενίδη, Μ.Θελερίτη,
Ι.Θεοφύλακτο, Ν.Θηβαίο, Αικ.Ιγγλέζη,
Αν.Καββαδία, Α.Γ.Καρά,
Χ.Καραγιαννίδη, Ε.Καρακώστα,
Φ.Καρασαρλίδου, Ν.Κασιμάτη,
Α.Καστόρη, Χ.Κατσαβριά-
Σωτηροπούλου, Χ.Καφαντάρη,
Π.Κοζομπόλη-Αμανατίδη, Τ.Κουράκη,
Γ.Κυρίτση, Ζ.Λιβανίου, Ν.Μανιό,
Τ.Μηταφίδη, Α.Μιχελή,
Ιω.Μιχελογιαννάκη, Θ.Μουμουλίδη,
Γ.Μπαλαούρα, Σ.Μπαλλή, Α.Μπαλτά,
Γ.Ντζιμάνη, Ν.Ξυδάκη, Γ.Πάλλη,
Αθ.Παπαδόπουλο, Χ.Παπαδόπουλο,
Γ.Παπαφιλίππου, Ν.Παρασκευόπουλο,
Θ.Παραστατίδη, Κ.Παυλίδη,
Τ.Πρατσόλη, Δ.Ρίζο, Κ.Σπαρτινό,
Ελ.Σταματάκη, Α.Σταμπουλή,
Γ.Στογιαννίδη, Α.Συρίγο, Ν.Φίλη&
Τ.Χριστοδουλοπούλου
(δια της αρμόδιας Υπηρεσίας
της Βουλής των Ελλήνων)

Ερώτηση 1426/11-09-2018

Σε απάντηση της υπ' αριθ.: 1426/11-09-2018 Ερώτησης που κατατέθηκε στη Βουλή των Ελλήνων από τους Βουλευτές κ.κ. Γ.Ψυχογιό, Αθ.Αθανασίου, Γ.Ακριώτη, Αθ.Αναγνωστοπούλου, Χ.Αντωνίου, Ελ.Αυλωνίτου, Φ.Βάκη, Σ.Βαρδάκη, Π.Βράντζα, Κ.Δουζίνα, Θ.Δρίτσα, Δ.Εμμανουηλίδη, Χ.Ζεϊμπέκ, Ν.Ηγουμενίδη, Μ.Θελερίτη, Ι.Θεοφύλακτο, Ν.Θηβαίο, Αικ.Ιγγλέζη, Αν.Καββαδία, Α.Γ.Καρά, Χ.Καραγιαννίδη, Ε.Καρακώστα, Φ.Καρασαρλίδου, Ν.Κασιμάτη, Α.Καστόρη, Χ.Κατσαβριά- Σωτηροπούλου, Χ.Καφαντάρη, Π.Κοζομπόλη-Αμανατίδη, Τ.Κουράκη, Γ.Κυρίτση, Ζ.Λιβανίου, Ν.Μανιό, Τ.Μηταφίδη, Α.Μιχελή, Ιω.Μιχελογιαννάκη, Θ.Μουμουλίδη, Γ.Μπαλαούρα, Σ.Μπαλλή, Α.Μπαλτά, Γ.Ντζιμάνη, Ν.Ξυδάκη, Γ.Πάλλη, Αθ.Παπαδόπουλο, Χ.Παπαδόπουλο, Γ.Παπαφιλίππου, Ν.Παρασκευόπουλο, Θ.Παραστατίδη, Κ.Παυλίδη, Τ.Πρατσόλη, Δ.Ρίζο, Κ.Σπαρτινό, Ελ.Σταματάκη, Α.Σταμπουλή, Γ.Στογιαννίδη, Α.Συρίγο, Ν.Φίλη& Τ.Χριστοδουλοπούλου, σας γνωρίζουμε – κατά λόγο αρμοδιότητας - τα ακόλουθα:

Τα τελευταία χρόνια το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων έχει λάβει σημαντικά μέτρα για την αντιμετώπιση του ρατσισμού και του ρατσιστικού εγκλήματος, αποδεικνύοντας εμπράκτως την προσήλωσή του στην προστασία του ανθρώπου από τις διακρίσεις, τον ρατσισμό και τις προκαταλήψεις και στην εμπέδωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

A. ΓΕΝΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΡΑΤΣΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ

- **Ενίσχυση της αντιρατσιστικής νομοθεσίας.**

- **Συγκρότηση του Εθνικού Συμβουλίου κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας**, με τη συμμετοχή εκπροσώπων της Διοίκησης και της Κοινωνίας των Πολιτών (Ν. 4356/2015), στις αρμοδιότητες του οποίου περιλαμβάνεται η εκπόνηση Εθνικού Σχεδίου Δράσης κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας.

- **Ψήφιση του νέου Συμφώνου Συμβίωσης** (ν. 4356/2015).

- **Κύρωση της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για το Κυβερνοέγκλημα και του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της σχετικά με την ποινικοποίηση πράξεων ρατσιστικής και ξενοφοβικής φύσης, που διαπράττονται μέσω συστημάτων υπολογιστών** (Ν. 4411/2016).

- **Ψήφιση ν. 4443/2016 για την ίση μεταχείριση**, με τον οποίο επήλθαν σημαντικές αλλαγές στο συναφές θεσμικό πλαίσιο.

- **Ψήφιση ν. 4488/2017**, με τον οποίο θεσπίζονται κατευθυντήριες αρχές για την υλοποίηση της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με αναπηρίες.

- **Ψήφιση της νομικής αναγνώρισης της ταυτότητας φύλου** (ν. 4491/2017).

- **Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2012/29/ΕΕ για την Προστασία Θυμάτων Εγκληματικότητας**, μεταξύ των οποίων και τα θύματα ρατσιστικών εγκλημάτων (ν. 4478/2017).

- **Κύρωση της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των Γυναικών και την ενδοοικογενειακή βία και προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας σύμφωνα με τις προβλέψεις της Σύμβασης** (Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, ν. 4531/2018).

B. ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΟ ΕΓΚΛΗΜΑ

I. ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

- 1. Τροποποίηση του άρθρου 81 Α ΠΚ**, με την **απαλοιφή της έννοιας του μίσους** και την αντικατάστασή της από την έννοια της **επιλογής του θύματος λόγω των χαρακτηριστικών του**, ώστε να καταστεί ευχερέστερη η εφαρμογή της διάταξης. Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρ. 81 Α ΠΚ, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, η διάπραξη οποιουδήποτε εγκλήματος, όταν η επιλογή του παθόντος γίνεται λόγω χαρακτηριστικών φυλής, χρώματος, θρησκείας, γενεαλογικών καταβολών, εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, αναπηρίας, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας ή χαρακτηριστικών φύλου, επισύρει επαυξημένες ποινές.
- 2. Θέσπιση νέου ποινικού αδικήματος (άρθρο 361 Β του Ποινικού Κώδικα)** με το οποίο τιμωρείται ο αποκλεισμός προσώπων, από καταφρόνηση λόγω των χαρακτηριστικών τους, από την προσφορά αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών προς το κοινό.
- 3. Υλοποίηση ευρωπαϊκού προγράμματος σε συνεργασία με το Γραφείο Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Οργανισμού για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ) με αντικείμενο την αντιμετώπιση του ρατσιστικού εγκλήματος.**

Οι δράσεις του προγράμματος περιλαμβάνουν:

- **Υπογραφή συμφωνίας συνεργασίας** μεταξύ των αρμοδίων Υπουργείων (Δικαιοσύνης, Προστασίας του Πολίτη, Μεταναστευτικής Πολιτικής και Υγείας), της ηγεσίας της

Δικαιοσύνης και της Κοινωνίας των Πολιτών που εκπροσωπείται από το Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας (στο οποίο μετέχουν πάνω από 40 οργανώσεις) για την συντονισμένη και ολιστική αντιμετώπιση του ρατσιστικού εγκλήματος. Η Συμφωνία Συνεργασίας υπεγράφη στις 6 Ιουνίου.

- Το πρόγραμμα περιλαμβάνει επίσης μια ειδικότερη συμφωνία συνεργασίας μεταξύ των φορέων της ποινικής δικαιοσύνης (Αστυνομία, Εισαγγελίες, Δικαστήρια) για τον συντονισμό τους όσον αφορά τον νομικό χαρακτηρισμό των ρατσιστικών εγκλημάτων και την καταγραφή τους.
 - Επίσης, στο πλαίσιο του προγράμματος πραγματοποιήθηκε εκπαίδευση εισαγγελικών λειτουργών στις 1-3 Δεκεμβρίου κατόπιν συνεργασίας του Γραφείου Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων με την Εισαγγελία του Αρείου Πάγου. Σκοπός του εκπαιδευτικού σεμιναρίου ήταν η κατάλληλη εκπαίδευση των συμμετεχόντων, ώστε οι ίδιοι, με τη σειρά τους, να εκπαιδεύσουν τους υπόλοιπους συναδέλφους τους («εκπαίδευση εκπαιδευτών»).
 - Τέλος, στις 6 Ιουνίου 2018 πραγματοποιήθηκε σεμινάριο αναφορικά με το πρόγραμμα, στο οποίο συμμετείχαν εκπρόσωποι των συναρμόδιων Υπουργείων, της Δικαιοσύνης, μέλη του Εθνικού Συμβουλίου κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας και εκπρόσωποι μη κυβερνητικών οργανώσεων.
4. **Εκπόνηση ενημερωτικού φυλλαδίου προς τη Δημόσια Διοίκηση αναφορικά με το ρατσιστικό έγκλημα.** Αναμένεται η εκτύπωση του φυλλαδίου από το Εθνικό Τυπογραφείο.

II. ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

Τα βήματα που έχει κάνει και η Δικαιοσύνη στο εν λόγω ζήτημα είναι σημαντικά.

1. **Ορισμός Ειδικών Εισαγγελέων για το Ρατσιστικό Έγκλημα.** Αρχικά σε 5 Εισαγγελίες, ενώ με πρόσφατη εγκύκλιο της Εισαγγελέως του Αρείου Πάγου ανέρχονται πλέον στους 24.
2. **Εισαγγελία Πρωτοδικών Αθηνών: Χαρακτηρισμός των δικογραφιών για το ρατσιστικό έγκλημα με την ένδειξη «PB»,** ώστε να είναι ευχερέστερος ο εντοπισμός τους. Η Εισαγγελέας του ΑΠ συνέστησε μέσω εγκυκλίου τη διεύρυνση της εν λόγω πρακτικής και στις άλλες εισαγγελίες πρωτοδικών.
3. Με την προαναφερθείσα εγκύκλιο η Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου συνέστησε τη συμπερίληψη του άρθρου 81 Α ΠΚ στον χαρακτηρισμό της παράνομης πράξης με σκοπό την πληρέστερη διερεύνηση του ρατσιστικού κινήτρου.
4. Εκπαίδευση δικαστικών και εισαγγελικών λειτουργών σε θέματα ρατσιστικής βίας.

Γ. ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ – ΤΗΡΗΣΗ ΛΕΔΟΜΕΝΩΝ

Το σύστημα καταγραφής εγκλημάτων ρατσιστικής βίας και ρητορικής του μίσους έχει βελτιωθεί σημαντικά από το έτος 2014, μέσω της συντονισμένης συνεργασίας της Ελληνικής Αστυνομίας και του ΥΔΑΔ. Στην παρούσα χρονική στιγμή η καταγραφή των εν λόγω αδικημάτων πραγματοποιείται μέσω της από κοινού ενημέρωσης (από την Ελληνική Αστυνομία και το ΥΔΑΔ) ετήσιου συγκεντρωτικού πίνακα, στον οποίο αποτυπώνεται η ποινική πορεία των υποθέσεων με πιθανολογούμενο ρατσιστικό κίνητρο, οι οποίες καταγράφονται το πρώτον ως τέτοιες από την Αστυνομία.

Το σύστημα καταγραφής, παρακολούθησης της ποινικής πορείας και εξαγωγής ποσοτικών στοιχείων για τα ρατσιστικά εγκλήματα αναμένεται να βελτιωθεί περαιτέρω με την εισαγωγή και την εφαρμογή ολοκληρωμένων πληροφοριακών συστημάτων (ΟΣΔΔΥ – ΠΠ) στις εισαγγελίες και τα δικαστήρια της χώρας.

Επιπλέον, πρέπει να σημειωθεί ότι η μια από τις δράσεις του προαναφερθέντος ευρωπαϊκού προγράμματος που υλοποιεί το ΥΔΑΔ σε συνεργασία με τον ΟΑΣΕ αποσκοπεί στη βελτίωση του εντοπισμού και της καταγραφής του ρατσιστικού εγκλήματος.

Α. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΘΥΜΑΤΩΝ ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ

1. Τα αδικήματα του ν. 927/1979 (όπως αυτός τροποποιήθηκε από το ν. 4285/2014), καθώς και τα εγκλήματα που τελούνται συνεπεία αυτών, **διώκονται αυτεπαγγέλτως και τα θύματα** (οι παθόντες) **δεν υποχρεούνται στην καταβολή παραβόλου κατά την υποβολή της μήνυσης ή για την παράσταση πολιτικής αγωγής.**
2. Σε θύματα ρατσιστικών εγκλημάτων **με χαμηλό εισόδημα** παρέχεται επίσης **δωρεάν νομική συνδρομή.**
3. Επίσης παρέχεται από το νόμο η δυνατότητα αποζημίωσης των θυμάτων (υπό προϋποθέσεις) από την **Ελληνική Αρχή Αποζημίωσης** (ν. 3811/2009).
4. Με τον **ν. 4478/2017** ενσωματώθηκε στην εθνική έννομη τάξη η Οδηγία 2012/29/ΕΕ για την **προστασία θυμάτων εγκληματικότητας**, παρέχοντας επιπλέον μέτρα προστασίας, μεταξύ άλλων, **και στα θύματα ρατσιστικών εγκλημάτων.**

ΣΤ. ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ/ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ ΘΥΜΑΤΑ ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ

1. Σε θύματα και μάρτυρες εγκλημάτων ρατσιστικής βίας, τα οποία δεν είναι πολίτες κρατών-μελών της ΕΕ, μπορεί να χορηγηθεί **άδεια παραμονής για ανθρωπιστικούς λόγους** σύμφωνα με το **άρ. 19Α ν. 4251/2014**, όπως τροποποιήθηκε από το ν. 4332/2015.
2. Κατά το παρελθόν, τα θύματα ρατσιστικών εγκλημάτων που δε διέθεταν άδεια παραμονής (παράτυποι μετανάστες) δεν προστατεύονταν από την κράτηση και απέλαση για το χρονικό διάστημα από την καταγγελία του περιστατικού στην αστυνομία μέχρι τον χαρακτηρισμό τους ως θυμάτων με πράξη του αρμόδιου εισαγγελέα, **με αποτέλεσμα να φοβούνται να καταγγείλουν τα περιστατικά στις αρχές.** Το κενό αυτό καλύφθηκε με την τροποποίηση του **άρθρου 41 του ν. 3907/2011 (με το ν. 4332/2015)** το οποίο προβλέπει πλέον ότι **«Απαγορεύεται η επιστροφή (συνεπώς και η κράτηση) αλλοδαπού εφόσον είναι θύμα ή ουσιώδης μάρτυρας εγκληματικών πράξεων του 81Α ΠΚ και των άρθρων 1 και 2 του Ν. 927/1979 και προσέρχεται προς υποβολή καταγγελίας ή αναφορά του περιστατικού στις αρμόδιες αστυνομικές αρχές, μέχρι την έκδοση της πράξης του αρμόδιου εισαγγελέα.»**
3. Τέλος, το Εθνικό Συμβούλιο κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας δημιούργησε **Κοινωνικό μήνυμα (σποτ) για την ένταξη των προσφυγοπαίδων στην εκπαίδευση** (με αφορμή ρατσιστικά περιστατικά που σημειώθηκαν κατά το παρελθόν στα σχολεία), το οποίο προβάλλεται κάθε χρόνο καθώς και αντίστοιχο **τηλεοπτικό σποτ για την παγκόσμια ημέρα προσφύγων** (20 Ιουνίου).

Ζ. ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

1. Συμμετοχή ΥΔΑΔ σε Επιτροπές του Συμβουλίου της Ευρώπης.
2. Συνεργασία για εκπαιδεύσεις και ημερίδες. (π.χ. Διοργάνωση Ημερίδας με την υποστήριξη του Συμβουλίου της Ευρώπης με θέμα «Ρητορική του μίσους: διαδρομές του ρατσισμού στο δημόσιο λόγο» / Εκπαίδευση εισαγγελέων για τα ρατσιστικά εγκλήματα με βάση τον σεξουαλικό προσανατολισμό και την ταυτότητα φύλου κλπ).

**Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΜΙΧΑΗΛ ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ**

Αριθμός σελίδων εγγράφου: ...4...
Αριθμός σελίδων συνημμένων:0...
Σύνολο σελίδων: 4